

Torre de la font del Mingo / Torre de les Aigües

Sant Sadurní d'Anoia

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: c. Mossèn Cinto Verdaguer, 5
Alçada: 174,8

Coordenades:

Latitud: 41.42418
Longitud: 1.78296
UTM Est (X): 398303
UTM Nord (Y): 4586561

Classificació

Número de fitxa 08240 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Any 1874
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Restaurada l'any 2008.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Observacions protecció: BCIN 1541-MH (RI-51-0005678) en virtut del Decret de 22 d'abril de 1949 sobre protecció dels castells espanyols. Publicat al Butlletí Oficial de l'Estat núm. 125, de 5 de maig de 1949. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM). Annexes a les normes. Annex III Catàleg d'edificis i conjunts urbans a protegir per raons del seu valor cultural. Fitxa 1 (30/09/2010)
Data aprovació: dj., 30/09/2010 - 12:00
Número inventari
Generalitat i altres

inventaris	IPAC 1739
Accés	Fàcil
Ús actual:	Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia (Plaça de l'Ajuntament, 1 08770, Barcelona)
Autoria de la fitxa	Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE Serveis Culturals)
Data de registre de la fitxa:	dl., 04/11/2024 - 12:37

Descripció

La Torre de la font del Mingo és de planta octogonal, té uns 11,5 metres d'alçada i uns 5 metres d'amplada. Segons la descripció original del projecte, el mur té un gruix de 5 pams (uns 104 cm), que a la base s'eixampla fins a 7 pams (uns 167 cm). Una cornisa divideix la torre, el bloc principal a la part inferior i un cos que la corona amb una terrassa, amb setze merlets defensius.

Com es va poder comprovar a l'estudi arqueològic realitzar l'any 2006, l'aparell constructiu present a tot el cos de la torre és de tipus irregular, constituït per blocs de pedra sorrenca grans i mitjans, sense escairar, falcats amb fragments de rajoles i teules i lligats entre si amb morter de calç. Actualment es pot veure el morter aplicat en la restauració dels anys 2000.

A la cara externa, la línia de façana només està trencada pels elements de defensa, concretament una línia d'espitlleres a mig cos, emmarcades amb maons. Destaca en un dels seus laterals una torreta de guaita o garita amb espitlleres, de planta semicircular coberta amb volta semiesfèrica i parament de maó. A la cara nord la porta original de mig punt emmarcada en maons disposat en sardinell. A aquesta cara se li adossa un mur amb l'obertura d'una porta que actualment serveix d'accés, i que es devia obrir quan la torre ja no tenia funcions defensives. El mateix raonament serviria per explicar l'obertura d'una altra porta a la cara est, de forma rectangular i emmarcada en maó.

Segons l'estudi arqueològic, l'edifici original constava de tres plantes sota cobert i un quart nivell a la intempèrie. Cal tenir en compte que quan la torre va perdre la seva funció defensiva es convertí en dipòsit d'aigua de la font que hi ha als seus peus.

Història

La torre és el darrer testimoni que resta de la segona muralla de la vila. El primer recinte emmurallat arribava fins a l'extrem del carrer Cavallers, actual carrer del Dr. Escayola, però la vila va continuar creixent fora muralla conformant el Raval i el carrer Montserrat.

La construcció de la torre es contextualitza en la Tercera Guerra Carlina (1872-1876). El naixement de la causa carlina fou conseqüència de la mort l'any 1833, sense descendència masculina, del rei Ferran VII. Hi havia dues possibles alternatives successòries: d'una banda Isabel, filla del monarca; de l'altra Carles Maria Isidre, germà de Ferran. Per decisió del monarca prèvia a la seva mort, hauria de ser Isabel qui el succeís, però a l'hora de prestar jurament a la nova Isabel II, Carles Maria Isidre –conegut pels seus partidaris com a Carles V- s'hi va negar. Així va començar un conflicte en què els principals períodes bèl·lics es van donar en les anomenades Guerres Carlines: la Primera Guerra Carlina (1833-1840), la Segona Guerra Carlina (1846-1849), i la Tercera Guerra Carlina (1872-1876).

La tercera etapa bèl·lica per a la causa carlina es va donar amb la proclamació de la Revolució de “la Gloriosa” (1868), que implicà l’expulsió del tron d’Isabel II i la implantació d’un sistema parlamentari democràtic amb sufragi universal masculí. L’anomenat Carles VII, descendent de Carles Maria Isidre i aspirant de torn a la Corona, hi veié l’oportunitat idònia. Tot i que els carlins van concórrer com a partit a les eleccions i obtenir un bon resultat, a la primavera de 1872 van abandonar la lluita democràtica per tornar a declarar la guerra.

El gener de 1873 els carlins exigeixen el cobrament (les contribucions) als veïns de Sant Sadurní d’Anoia, i el juliol, la ciutat d’Igualada és ocupada pels carlins. Per aquest motiu es reuneixen l’Ajuntament i la Junta de Defensa i decideixen, davant d’aquests esdeveniments, que cal fer obres de fortificació, urgentment, ja que, per altra banda, l’Estat Major obligava els pobles a fortificar-se. L’Ajuntament explica que no té diners, ja que havia esgotat els recursos en anteriors fortificacions i que el què calia era fer un préstec mitjançant un repartiment entre veïns, els quals seran dividits en diverses classes o categories segons la seva disponibilitat econòmica (COSTA, 1995).

Aquests fet s’emmarquen en el període de vigència de la Primera República espanyola (1873-1874).

Les tasques de fortificació de la vila es van dur a terme en tres fases diferents: fins al 3/8/1873, del 3/8/1873 al 9/11/1873 i del 26/12/1873 fins març de 1874. El desenvolupament de les obres generà una quantitat notable de documentació, que es conserva a l’Arxiu Municipal de Sant Sadurní d’Anoia. Aquesta documentació aporta dades molt detallades relatives, especialment, als materials de construcció. Els materials principals foren pedra cana, rajols, calç, bigues de fusta i teules. Per la seva composició es dedueixen els factors que es van prioritzar en l’edificació: consistència, fàcil aprovisionament i rapidesa en la construcció.

La vila queda closa per panys de muralla que es construïren seguint per darrere els patis de les cases que donaven els afores, al camp i a les vinyes, tancant fins i tot la sortida d’alguns carrers. A més a més, es reforça la seva protecció amb la construcció d’un bon nombre d’espitlleres, i la construcció de garites, forts o tambors, on hi van col·locar canons (COSTA, 1995).

Pel març de 1874 els carlins envaeixen la vila, cobren impostos i canvien els responsables de l’Ajuntament. També ordenen enderrocar les fortificacions.

Pel novembre d’aquell mateix any l’exèrcit restitueix l’ajuntament, i es torna a construir allò que havia estat enderrocat en temps del govern carlí a la vila. És en aquest moment que es va construir la torre o fortí que es conserva avui, tal com mostra la documentació que es conserva a l’Arxiu Municipal:

(Reg. 332 doc. 6) Ofici del comandant capità d’enginyers Estanislao Duguisa, 5-12-1874: *“constituyendo parte del proyecto de defensa de esta población el establecimiento de una torre para fuseleria, con foso y de 5 mt. de diámetro interior, en la meseta del cerro lindante a esta localidad, sobre la derecha del camino que viene de Villafranca, cuyo terreno es propiedad de Francisco Asís Formosa ... pase el oportuno aviso a su dueño”*.

(doc. 18.16.4) Pressupost del contractista Sr. Turó: *"Per construir torre bateria 56 pams d'altura per 12,5 d'ampla que formen 88 canes a 93 rals cana, 81 84 rs; per 8 canes 81 cent. paret de 7 pams d'espessor que és la que constitueix el sòcol 145 rals cana 1277 rs; per 17 canes paret de 5 pams d'espessor que és el que forma el massís de la torre a 104 rals cana, 1768 rs"*.

Aquesta torre no seguia l’alineació de la muralla o mur que tancava la vila, sinó que va fer-se com a protecció fora dels murs, en el serral d’en Formosa, propietari que va cedir els terrenys a condició que un cop fos innecessària es retornés els terrenys a la propietat o s’abonés un pagament per l’expropiació (COSTA, 1995).

Cal remarcar, que va ser dissenyada pels enginyers de l'exèrcit i és l'única de planta octogonal, ja que la resta són de planta circular.

Un cop va perdre la seva funció defensiva, es convertí en dipòsit d'aigua per a la font que hi ha als seus peus i que li dona nom: la font d'en Mingo.

Ja entrat el segle XXI, l'edifici de propietat municipal amenaçava ruïna. L'any 2008, el consistori va aprovar per unanimitat un conveni urbanístic entre l'Ajuntament i la Comunitat Mina i Aigües de La Salut, segons el qual l'empresa que gestiona l'abastament d'aigua potable a Sant Sadurní assumia el cost de l'execució de les obres de restauració de la Torre de les Aigües, que s'elevava a 95.165 €.

El projecte de restauració de la Torre de les Aigües, va ser redactat, per Ozcáriz-Lindstrom Arquitectes i preveia: la consolidació de l'estructura; la reconstrucció del terrat; l'obertura d'espitlleres i orificis de capçals de bigues; la restauració de les façanes i dels paraments interiors; la instal·lació de trepa, escales d'accés, portes i reixes; l'adequació de l'entorn, i la seva il·luminació.

Bibliografia

BERMÚDEZ, Xavier (2006). Estudi històrico-arqueològic de la Torre de la Font del Mingo –o Torre de les Aigües- (Sant Sadurní d'Anoia, Alt Penedès).

CATALÀ, Pere et al. (1971). Els castells catalans, Vol. III. Ed. Rafael Dalmau. Barcelona. p. 764.

COSTA, Montserrat (1995). "Fortificació de la vila de Sant Sadurní d'Anoia durant la Tercera Guerra Carlina (1872-1876)". Miscel·lània penedesenca, vol. 19, pp. 39-56.

ROSSELLÓ, Joan (1978). Fitxes del Patrimoni Arquitectònic a l'Arxiu Històric d'Urbanisme, Arquitectura i Disseny del COAC.

SOLANS, Joan Antoni (2010). POUM. Annexes a les normes. Annex III Catàleg d'edificis i conjunts urbans a protegir per raons del seu valor cultural. Fitxa 1.

Enllaços d'interès:

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.](#)

[Notícia: La Comunitat Mina i Aigües La Salut restaurarà l'emblemàtica Torre de ...](#)

[Fortificació de la vila de Sant Sadurní d'Anoia durant la Tercera Guerra Carlin...](#)

